

Forfatter: Kidde, Harald

Titel: Udrag fra Jærnet

Citation: Kidde, Harald: "Jærnet", i Kidde, Harald: *Jærnet*, udg. af Knud Bjarne Gjesing ; Thomas Riis , Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, Borgen, isamarbejde med Nyt Dansk Litteraturselskab, cop. 1990, s. 434. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-kidde04ny-shoot-idm140608062950096/facsimile.pdf> (tilgået 26. april 2024)

Anvendt udgave: Jærnet

- lomme med snorebesætning. – *Mønsterulle*: forregneelse over soldater. – *Mångseiven*: Mangsuddälven.
- 268 *Thomas*: den vantro Thomas, Johs. 20,24-29. – *Tvangelöven*: ikke identificeret. – *Gezeli den Yngre*: Johannes Gezelius d. Y. (1647-1718), fra 1690 biskop i Åbo, fortsatte det arbejde, hans fader havde påbegyndt med det såkaldte *Bibelværk*, en svensk bibeloversættelse med forklaring til hvert enkelt vers. – *Familus*: sekretær for biskop el. medhjælp for universitetslærer. – *Dispositionis homileticæ*: betegnelsen mæglr i titlen på flere prædikeramlinger, f.eks. hånd af Gezelius d. Æ. og Y. – *Nostafolk*: møltsfolk. – *Kirikatt*: ikke identificeret. – *Lewenhaupt*: Adam Ludvig L. (1659-1719), feltherre, guvernør i Riga 1706. – *Jakob de la Gardie*: (1583-1652), fra 1608 øverstbefalende for de svenske styrker, der stormede zar *Vasij Schuskyj* (1552-1612) mod russiske oprørere og polske angribere; de svenske styrker drog ind i Moskva 1610.
- 269 *Gezeli testimonium in litteris et artibus*: G.'s vidnesbyrd i litteratur og kunst, dvs. de humanistiske fag. – *Lofvågerna*: folk, hvorom der fortælles i *Odysseen*; da nogle af Odysseus' folk ved ankomsten til I.'s land havde spist af lotofrugter, nægtede de at drage videre. – *Skolar*: studerende, lærd. – *hin Sol i Gilead*: skal formodentlig være *Gibeon*, Jos. 10,12-13. – *Sammjeder*: nomadestamme i det nordlige Rusland. – *Gierns*: livdrabant, der sikrede Karl XII's flugt fra Poltava ved at overlade ham sin hest. – *den lamne og blødnæse Konge*: Karl XII overværede slaget ved Poltava fra en bære pga. et sår i foden. – *Major Wölfelt*: formentlig Magnus Johan W. (f. 1680'erne, d. i slaget v. Poltava). – *Fråhene för 100 År siden*: se n.s. 268.
- 270 *Tsar Peter*: Peter I den Store (1672-1725), zar 1682-1725. – *Postus euxinus*: latinisering af den græske betegnelse for Det sorte Hav. – *Wironesch*: by ved floden af samme navn, der løber gennem det mellemste Rusland. – *Epistolæ ex ponto* og *Tristia*: to værker af *Naso*: Publius Ovidius N., romersk digter (43 f.Kr. – 17 e.Kr.), begge bøger skrevet i landflygtighed ved Sortehavet. *Epistolæ ex ponto*, »Breve fra havet«, er en bøn om at komme hjem, og i *Tristia* beklager digteren sin hårde skæbne. – *Lefort*: François L. (1656-99), schweizisk officer i russisk tjeneste, ledede erobringen af Azov 1695-96. – *Gordon*: Patrick G. (1635-99), skotsk general i russisk tjeneste, organiserede den russiske hær efter vestligt mønster. – *Lewenhaupt Bureau*: bureau, der formidlede kontakten mellem de svenske krigsfanger i Rusland og hjemlandet; opkaldt efter Lewenhaupt (se n.s. 268), der selv døde i Rusland. – *hele Auras Rige*: Aura er en personifikation af Finland. – *Gåungagap*: i nordisk mytologi det tomme rum før verdens skabelse. – *de Finner, som Karl IX ...*: Karl IX opmuntrede især finnerne til at bosætte sig i det tyndt befolkede Värmland gennem bekendtgørelsen: *Vår koncept för finnar, som torpställe upptagit hava och begynt bygga* (1583). Siden blev den finske befolkningsgruppe udsat for forfølgelse af svenskerne.
- 271 *Gregorii testimonium*: læs *Gezeli* t., se n.s. 269. – *finske Tulekalendre*: formentlig kalenderstave med angivelse af helligdage etc. – *Agricolæ Testa-*